

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

De communicatione cum Hæreticis fugienda, & de casibus, in quibus licet cum eis communicare. §. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

R. P. Hieronymus à S. Hyacintho ejusdem ordinis defensor in Polonia, & Ecclesiastes ordinarius cathedralis Ecclesiæ Cracoviensis, aliasque alibi habitas cum cæteris etronibus.

Mores quoque Hæreticorum prænoscendi sunt, ex Augustini scriptis in methodum re tractis ab Hieron. Torenſi, in Confessione Augustiniana, & à Vincentij Licinensis libello, itemque à Tertulliano de præscriptionibus adversus Hæreticos.

Esset etiam convenientissimum peculiare controversias, per theses breves, & eruditas disputandas proponere, disputatas edere. Quod Pat. Societ. Jesu feliciter ante aliquot annos aggressi sunt: Mogunniæ, Ingolſtadij, Viennæ, Vlnar, Transilvania, Posnaniæ, Dilingæ, &c. Denique si precibus, rationibus, & propositis Hæretici non alliciantur, aliquando oportebit eos vi compellere, ut ad fidem revertantur, ut eleganter August. in Epistola ad Vincentium his verbis docuit: *Vides itaque (ut opinor) non esse considerandum, quod quisque cogitat, sed quale sit illud quo cogitur, utrum bonum, an malum: non quo quisque bonus possit esse vitius, sed timendo quod non vult pati, vel relinquit impedientem animositate, vel ignoratam compellitur cognoscere veritatem, ut timens vel respuat falsum, de quo contendebat, vel quarat verum quod nesciebat, & volens teneat jam quod nolebat.* Superfluum hoc fortasse diceretur quibuslibet verbis, si non tam multis ostenderetur exemplis. Non illos aut illos homines, sed multas Civitates videmus fuisse Donatistas, nunc esse Catholicas, detestari vehementer diabolicam separationem, diligere ardentem unitatem. Quæ tamen timoris hujus, qui tibi displicet, occasione Catholica facta sunt per leges Imperatorum à Constantino, apud quem primum vestri ultro Cæcilianum accusaverunt usque ad præsentem Imperatores, qui iudicium illius quem vestri elegerunt, quem iudicibus Episcopis prætulit, iustissime contra vos custodiendum esse decernunt. His ergo exemplis à Collegiis meis mihi propositis cessi. Nam mea primitus sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum, verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fideos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea, non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis: nam primo mihi opponebatur Civitas mea, quæ cum tota esset in parte Donati, ad unitatem Catholicam timore legum imperialium conversa est, quam nunc videmus ita hujus vestra animositatis perniciem detestari, ut in ea nunquam fuisse credatur. Ita alia multa, quæ mihi nominatim commemorabantur, ut ipsis rebus agnoscerem etiam in hac causa rectè intelligi posse, quod scriptum est: *Da sapientiam occasionem, & sapientior erit.*

Quam multi enim, quod certo scimus, jam volebant esse Catholicos, manifestissima veritate commoti, & offensionem suorum reverendo quotidie differebant? Quam multos veritas (in qua nunquam præsumpsisti) sed obdurata consuetudo, grave vinculum detinebat, ut in eis compleverit divina illa sententia, Verbis non emendabitur servus durus si enim intellexerit non obedi- det? Quam multi propterea putabant veram Ecclesiam esse partem Donati, quia eos ad cognoscendam Catholicam veritatem securitas torpidos, fastidiosos, pigerque faciebat? Quam multis aditum intrandi obstruebant rumores maledicorum, qui nescio quid aliud nos in altare Dei ponere jactabant? Quam multi nihil interesse credentes, in qua quisque parte Christianus sit, ideo permanebant in parte Donati, quia ibi nati erant, & eos inde discedere, atque ad Catholicam transire nemo cogebat?

His omnibus harum legum terror, quibus pro mul-

gandis Reges serviunt Domino in timore, ita proficiunt, alij dicant: jam hoc volebam, sed Deo gratias, qui nobis occasionem præbuit, jamque fatiens & dilati- num morulas amputavit: Alij dicant, Hoc esse verum jam sciebam, sed nescio, quæ consuetudine tenebamur: Gratias Domino, qui vincula nostra diripit, & nos ad patris vinculum transtulit. Alij dicant: Nesciebamus hic esse veritatem, nec eam discere volebam, sed nos ad eam cognoscendam metus fecit intentos, quo timuimus ne forte sine illis rerum æternarum lucris damno rerum temporalium feriremur: Gratias Domino, qui negligentiam nostram stimulo terroris excussit, ut saltem solliciti quareremus, quod securi nunquam nosse curavimus. Alij dicant: Nos falsis rumoribus terrebamur: trare, quos falsis esse nescivimus, si non intraremus: nec intraremus, si non cogereur. Gratias Domino, qui trepidationem nostram flagello abstulit, experies docuit, quam vana & inania de Ecclesia sua mendax fama jactaverit. Hinc jam credimus & illa falsa esse, quæ auctores hujus hæresis criminati sunt, quando pestis eorum tam falsa & pejora fixerunt. Alij dicant: Putabamus quidem nihil interesse, ubi fidem Christi teneremus: sed gratias Domino, qui nos à divi- sione collegit, & hoc uni DEO congruere, ut in unitate colatur, ostendit.

De communicatione cum Hæreticis fugienda, & de casibus, in quibus licet cum eis communicare.

§. 4.

SANCTUS LEO Papa *Serm. 18. de Passione, vipersæ* Hæreticorum dicit esse vitanda colloquia, ut insinuet Hæreticos continuo venenum suum longè lateque diffundere: quare verissime scriptum est ab Apostolo, Hæreticorum verba ut cancrum serpere, quod vel nostra hæc ætate clarissime liquet, quippe cum pestis Lutherana & Calviniana per totum Aquilonem, & Orientem, ut Germaniam, Daniam, Saxoniam, Norvegiam, Sueciam, Gothiam, Pannoniam, Hungariam, tum etiam Occidentem & Meridiem, ut Angliam, Galliam grassata, eam penitus deformet.

Non itaque incassum majores nostri Hæreticorum libros, congressus, colloquia, convivia odisse consueverunt, & non secus ac peste laborantes fugiendo suaserunt. Sic hæreticos detestabatur S. Antonius (inquit Athanasius in ipsius vita) ut omnibus diceret, nec juxta eos accedendum S. Joan. Apostolus (inquit Irenæus lib. 3. contra Valent. c. 3. cum balneum aliquando esset ingressus, mox ut Cherinthum Hæreticum intus esse cognovit, de balneo exilivit non lotus: nimirum exemplo suo posteros omnes admonere volens, hæresim mortuam esse contagiosam, totisque vitibus, & summa animi provisione cavendum. Simus ab eis, ait Cyprianus, tam separati, quam sumi illi de Ecclesia profugi. Theodoret. lib. 4. *Histor. c. 14.* scriptum reliquit populum Samosatensem Episcopum suum Hæreticum, tanquam pestiferum fugisse, nec ulis ipsius concionibus interesse voluisse. Ibat Episcopus ad balnea, alioque, ut secum laverent invitabat; at nemo unquam ipso præsentem locum introivit, nemo enim postea, nisi aqua prius omni ejecta, & nova turba adducta lavit. Ludebant aliquando pueri in foro, contigit verò, ut lusoria pila pedem contingeret jumentum, quo Episcopus vehabatur, continuo exclamant omnes, & magno in ipso foro accenso igne in eum pilam conjiciant.

Hic

Hic erat ille veterum zelus, hic fidei Catholice ardor, & sani cultus conservandi studium. Atque utinam pari diligentia, vel illa talis, qua pestem, Christiani hæresim suis civitatibus prohibuissent, & exclusissent, non foret hodie tanta animarum jactura! Que hic annotare volui, ut manifestius fiat, quantum à veritatis scopo errent, qui specie recti decepti quorundam politicorum sententiam & opinionem sectantes, Hæreticos cum Catholicis miscere, & cuique quam velit sententiam amplecti sine noxa licere arbitrantur.

Omissis tamen ijs, oportebit declarare in quibus casibus sit à Jure permessa cum Hæreticis communicatio, quia cum hi sint excommunicati, merito eorum communionem abhorreere Fideles tenentur.

Primum itaque dubium illud erit, An Hæretici sint excommunicati jure divino, an humano tantum? Quod est querere, an excommunicatio lata in Hæreticos sit à jure aliquo divino, an vero Pontificio tantum? ex quo etiam constabit, an jure divino, vel tantum humano sit evitanda cum hæreticis communicatio?

Resp. Hæretici non divino, sed Canonico tantum jure excommunicati sunt: & hæc sententia est plurimum Theologorum consensu recepta: licet non defuerint, qui contrarium affirmaverint.

Notandum autem est, excommunicationem hæreticis irrogatam, esse omnium excommunicationum antiquissimam, ut patet, ex C. *Acarius*, & C. *Audivimus* 24. *quæst.* 1. Imo à tempore, quo in Ecclesia Concilia cogi & celebrari cœperunt, introductus est mos Hæreticos excommunicandi: qua pena à Sacramentis arcebantur, & à communibus Ecclesiæ suffragijs, & officijs privabantur, repellebanturque ab omnium Fidelium & piorum hominum consortio: cujus excommunicationis absolutio hodie per Bullam in Cæna Domini est Summo Pontifici reservata.

Oportet tamen animadvertere, quod quamvis Hæreticus, ex Jure divino absolute loquendo, non sit excommunicatus nec ex consequenti vitandus, sed tantum Jure Canonico: interit tamen in divinis & sacris Jure divino est vitandus in his, quæ sequuntur. Primo si ex huiusmodi Hæretico sermonis, & reum communicatione, aliorum oritur offensio, aut scandalum. Secundo, si periculum nobis imminet nostris spiritualis exitus & in exitus, videlicet perfidiæ & Christianæ religionis contemptus. Tertio si ex hoc quod cum hæretico sermonem & conversationem habemus, suspicio nascitur, quod verbo, signo, vel facto Hæretico tum ritus, mores, aut dogmata profitemur. Quarto, si cum Hæretico sit nobis commercium criminis & impietatis, ob quam ipse est excommunicationis sententia constitutus. Extra hos casus jure tantum Canonico, non divino, debet in rebus factis Hæreticus vitari. Ex quo efficitur, ut Romani Pontificis auctoritate concedi queat, ut ab Hæretico, extra casus supra memoratos, suscipere sacramenta possimus. Nam quamvis Ecclesiastica jurisdictione Hæreticus careat, eo quod sit segregatus ab Ecclesia, potest tamen eam habere, si id Romanus Pontifex, sive Ecclesia permittat, aut concedat.

Secundo dubitatur, an etiam Hæretici occulti, an solum manifesti, comprehendantur sub hac excommunicatione?

Resp. Eum, qui ob solum Hæresim internam mente conceptam, minimè tamen à se declaratam, Hæreticus est, non comprehendit sub prædicta excommunicatione: quia Ecclesia, ut commu-

nic tenet sententia, nullam habet jurisdictionem in actus pure interiores: si vero hæresis sit manifesta, aliquo exteriori signo, vel alio modo, tunc incurritur excommunicatio.

Sed tunc est tertium dubium: an omnes Hæreticos manifestos & notorios, eo ipso quod sint excommunicati, evitamus vitare?

Respondetur, Non omnes Hæreticos ea solum ratione, qua excommunicati sunt, à nobis esse vitandos: ratio est, quia etsi olim omnem excommunicatum vitare tenebamur: postea tamen edita est ab Ecclesia Constitutio, qua decretum est, non omnes excommunicatos vitari debere, sed tantum nominatim excommunicatos, vel notorios Clerici percussores. Constitutionis autem verba sunt hæc.

Ad evitanda multa scandala, & multa pericula, & subveniendum conscientis timoratis, constitutum est, nemo posthac teneatur abstinere & separare se, neque vitare communicationem alicujus, in administrando, aut recipiendo sacramenta, aut in alijs divinis officijs, aut extra illa, ratione alicujus sententia, aut censure Ecclesiasticæ, aut suspensionis, aut prohibitionis ab homine, aut à jure generaliter promulgatæ. Neque servare interdictum Ecclesiasticum, si illa talis sententia, prohibitio, suspensio, aut censura non fuerit promulgata & denunciata specialiter & expressè à iudice contra certam aliquam personam, collegium, Universitatem, Ecclesiam, aut locum certum aut certam, neque manifeste corset incurrisse in sententiam excommunicationis, quod nullo modo potest occultari, aut per aliquod remedium juris excusari. Quia à communione hujusmodi vult quod se separant, juxta canonicas constitutiones, per hoc tamen non intendimus relevare, neque juvare sic excommunicatos, suspensos, interdictos, aut prohibitos. Hactenus verba Constitutionis.

Hæc Constitutio edita est à Martino V. & in Concilio Constanienti, & in Lateranensi recepta, ut fatentur Authores infra citati.

Ex hac igitur Extravaganti colligitur aperte, non esse vitandos omnes excommunicatos, sed tantum illos, qui sunt nominatim excommunicati, vel manifesti Clerici percussores: ita tenent doctissimi viri Navar. in *Concilio variu in lo & infrascriptandis*, maxime *Consil.* 15. de Hæreticis, ubi affirmat per dictam constitutionem Martini V. limitari omnia jura antiqua tam Decreti, quam Decretalium Sexti, & Clementinarum, & omnium Extravagantium, & ita observari in praxi in Curia Romana apud prætorium Romanæ (ubi etiam retractavit sententiam quam prius in *manuali* c. 27. numero 34: & 35. tenuit) *Sot.* in 4. *distin.* 22. q. 1. art. 1. *Calet. in Summa*, verbo *Absolutio* impedimenta, & verbo *Excommunicatio major*. Victoria in *Summa de Sacram.* Tractato de excommunicatione. Tolet. in *Summa* lib. 1. ca. 65. Suarez in *tertiam* p. q. 104. *dist.* 44. *sect.* 3. Greg. de Valentia in *tertiam part. disput.* 3. q. 5. *puncto* 3. Azor. 1. *Tomus instit. moral.* lib. 8. c. 11. qui pro hac sententia quam plurimos adducit auctores alios, & dicunt in usu & praxi esse receptam.

Sed quæret aliquis? Quis dicatur nominatim excommunicatus? An sufficiat in Bulla Cæna Domini Lutheranos, Calvinistas, Schismaticos excommunicari, ut teneamur omnes Lutheranos, vel Schismaticos tanquam nominatim excommunicatos vitare?

Resp. Ex sententia istorum Doctorum non sufficere, sed requiri, ut proprio nomine individuali nominentur.

Ex hac igitur sententia deducunt isti Authores, posse tuta conscientia Catholicorum sermone conferte,

ferre, & civilia commercia inire cum Hæreticis, qui sunt in Anglia, Gallia, Germania, Polonia, quoniam licet publici sint Hæretici, & notorie excommunicati, non sunt tamen nominatim & expressim denunciati, neque notorij Clericorum percussores: ex qua etiam opinione multa alia, de quibus solent passim queri diluuntur, de quibus sigillatim dicemus.

Primo enim sequitur licere Catholicis simul precari & orare Deum cum hæreticis, & rem divinam cum ijs audire, & conciones sacras, funus item hæretici comitari, & ad sepulturam deferre, & alijs hujusmodi divinis & sacris rebus interesse, dummodo hæretici non sint nominatim denunciati, & id fiat citra ullum Catholicorum scandalum, & proprium periculum: ita colligitur ex sententia prædictorum Authorum, ut expressè docet Navar. *Consil. 15. de hæreticis num. 2. & 4. & Consil. 16. num. 8. eodem titulo*; secus vero si sunt denunciati.

Secundo sequitur, licere in templo, in quo sepulti sunt hæretici, rem divinam & sacram facere, nam licet Ecclesia violetur & polluitur cum in ea sepelitur paganus, Judæus, Infidelis, Excommunicatus. *Cap. Ecclesiam 1. & c. Ecclesiam 2. de confessione dist. 1. & c. Sacris, de sepulturis*, cum alijs iuribus: hoc tamen intelligendum est de excommunicato publicè denunciato: quoniam quem dum in vivis erat vitare debebamus, mortuum quoque devitemus oportet. Non tamen in eo qui nominatim non est excommunicatus, ita Navar. *Consil. 15. num. 4. de Hæreticis*, & alij.

Tertio sequitur, licere etiam Catholicis, hujusmodi hæreticorum, qui nominatim non sunt denunciati, templa adire, ingredi, & in eis preces fundere, rem divinam & conciones hæreticorum audire, ad eorum postea errores confutandos, & hæreticam impietatem subvertendam: ita Navar. *d. Consil. 15. numero 4.* Ita tamen, ut hæc tria ferventur: Primum, ne in Catholicorum animis ulla offensio generetur. Secundum, ne ulla sit communicatio ritus, cæremoniæ ac impietatis cum hæreticis. Tertium, ne ullum periculum imminet propriæ perfidie, subversionisque, & Catholicæ Religionis contemptus.

Quarto sequitur, in terris, ut in Germania, Gallia, Polonia, & similibus, ubi Catholici cum Hæreticis permixti vivere solent, licere Catholicis cum Hæreticis matrimonia contrahere: nam licet id jure Canonico sit prohibitum, tamen quia in his provincijs consuetudine scita & tolerata ab Ecclesia est receptum, ideo tuta conscientia fieri potest; nam consuetudo legi derogat, ita docet Azor. *ubi supra*, & colligit ex Navar. *Consil. primo de Constitutionibus numero 59. & 60.* dummodo conjunx Catholicus sive vir, sive femina, cum Hæretico matrimonium contrahens, sua sponte omnino & tuto, fidem & religionem Catholicam profiteri in omnibus permittatur; & similiter servetur quod Ecclesia constituit, ut ex alterutro parente Catholico suscepta proles Catholicæ religionis sacris initiatur, ut habetur in *c. Ex literis de conversione infidelium*, & *c. Judæi 22. questione 1.* Quare pacta quæ in hujusmodi Matrimonij fieri solent, nempe ut primogenitus hæreticæ patris impietati adhareat, secundo genitus matris fidem & religionem Catholicam sequatur, & alia similia turpia esse, nefaria & impia, tum contra jus Ecclesiasticum, ut constat ex dictis capitul. tum contra jus divinum, quoniam parvulis usi rationis carentibus, cura parentum ministrare & præbere de-

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

bet remedia ad salutem necessaria, ergo filij parvuli instituendi sunt in fide, & religione Catholica, ut in ea salventur.

Sed major est difficultas: An ubi Hæretici sunt cum Catholicis permixti, liceat Catholicis à suis Parochis & Episcopis Hæreticis, qui tamen tales denunciari non sunt, Sacramenta recipere? Prima sententia est affirmativa, ita Angelus *verb. Irregularitas numero 30. Sylvest. eodem verbo quest. 7. Sotus in 4. d. 25. quest. 1. art. 1. conclus. 3. Suarez de Censuris dist. 31. numero 64. & dist. 9. sect. 4. numero 9. & seq. Maiolus li. 4. c. 22. Navar. consil. 15. de Hæreticis*. Toletus in *Summa c. 13. Suarez, & Greg. de Valentia 3. parte ut supra*, & c. pro hac sententia faciunt etiam omnes Auctores adducti supra, qui omnes unum judicium ferunt de Sacerdote Hæretico nominatim non excommunicato, ac de alijs iniquis ministris Catholicis. In casibus inquam illis, in quibus licet sine peccato mortali Sacramentum ab hujusmodi improbis ministris accipereshi autem casus sunt, quos ex doctrina magis recepta recenset Cajetanus in 3. parte q. 104. art. 6. nempe, si Minister sit per se paratus, & habeat alioqui potestatem. Secundus, si est proprius Pastor. Tertius, si accipiens Sacramentum sit constitutus in necessitate: hanc autem necessitatem Sotus *dist. 1. prima questione 5. art. 6.* non existimat sufficientem ad implendum præceptum Ecclesiæ, sed requirit extremam, scilicet, ut sit quis in periculo mortis; licet Suarez existimet, *ubi supra*, sufficere necessitatem adimplendi præceptum audiendi Missam, aut communicandi, aut utilitatem non differendi usum Sacramenti Confessionis vel Communionis: imo etiam affirmat in his casibus licere accipere Sacramenta à quolibet Sacerdote etiam non parato: omnes tamen fatentur requiri sequentes conditiones. Prima, Ne ulla inde oriatur Catholicorum offensio. Secunda, ut in Sacramentis administrandis & recipiendis legitima Ecclesiæ forma servetur, ut ministri verè sint Sacerdotes, verè Episcopi: tertia, ne ulla sit communicatio ritus, cæremoniæ, & hæreticæ pravitatis. Quarta, ne ullum imminet Sacramenta percipienti periculum erroris in fide.

Sed certè hæc sententia aliquibus dubia, aliquibus vero minus probabilis videtur: ex quorum numero est Cardinalis Bellar. *lib. 2. de Rom Pontifice cap. 30. & Azor, & alij*, quia, ut ipsi affirmant, hæresis ex natura sua ante ullam excommunicationem præscindit, & dividit Hæreticos ab Ecclesia, privans eos omni jurisdictione: unde non tam quia excommunicati, quam quod Hæretici omni jurisdictione carent, ut oprime docuit D. Thom. 3. part. q. 82. art. 7. *ad secundum* & ita conferre nequeunt Sacramenta: & confirmari potest hæc sententia, quia si à Schismaticis, ut supra diximus non licet Sacramenta accipere, ex declaratione *Clementis VIII.* multo minus licebit ab Hæreticis. Illud tamen certum est in omni opinione, ordinatum ab Episcopo Hæretico, vel Schismatico, dummodo uratur forma & materia Ecclesiæ, verè esse ordinatum, quia actus iste est potius Ordinis, quam jurisdictionis: ordinatus tamen juxta hanc ultimam sententiam incurrit irregularitatem, etiam si Episcopus non sit nominatim excommunicatus, si tamen cum ignorantia fecerit, dispensat Episcopus, ita docet Navar. in *Summa c. 27. num. 241.*

Sed dubitatur ulterius, an ab Hæretico nominatim excommunicato, & in mortis articulo, liceat Sacramentum penitentiae accipere? Et ratio dubij

dubij est, quia cum careat omni jurisdictione, utpote præcisus ab Ecclesia, non poterit præbere absolutionem, ita docet S. Thom. 3. part. q. 82. art. 7. ad secundum, & ex communi sententia Canonistarum, & ratio est, ne penitus decipiatur ab Hæretico, aut in desperationem inducatur: sed revera si non sit simile periculum, non est improbabilis contraria sententia, quam tenent Paludanus, Antoninus, Canus, Major, & alij viri docti, quia quamvis Hæreticus Sacerdos jurisdictione careat, eam tamen illi non denegat Ecclesia, in articulo mortis, in quo est peccator penitens constitutus: & similiter quamvis ab Hæreticis alia Sacramenta, quæ non sunt necessitatis, non possint percipi, at in mortis articulo penitentia Sacramentum est necessarium, præsertim si penitens solum sit attritus, non contritus. Et hæc sententia Azorio valde videtur probabilis.

Præterea dobitur, an filij Hæreticorum, ubi sunt cum Catholicis commixti, possint admitti ad Scholas Catholicorum, quando sunt in adulta ætate & parentum errore decepti? Resp. Possent tuta conscientia admitti; quia licet sint Hæretici notorii, non tamen sunt nominatim denunciati, aut notorii Clericorum percussores, Navar. Conf. 1. de const. numero 64.

Item quaeritur, An in prædictis locis liceat Catholico filium hæretici de sacro baptismatis fonte suscipere, ita ut Catholicus sit susceptor ejus, & An contra liceat Hæreticum admittere, ut suscipiat filium Catholicum de sacro fonte? Resp. Si Baptismus ritu & modo Catholico administratur, licere Catholico filium Hæretici suscipere, quia non tenetur Hæreticos vitare, prout supra dictum est; si autem ritus sit hæreticus, non licere suscipere: Hæreticum autem admittere, ut filium Catholicum suscipiat, nullo modo licere; factum tamen tenet, sed in hæretico admittendo peccatum est; hoc enim ab Ecclesia interdicitur, quia qui de sacro fonte aliquem suscipit, juxta Ecclesie Canones, de cetera, & mores debet susceptum prima fidei & religionis elementa & præcepta docere, ita docet Navar. Conf. 1. de const. n. 66.

De pænis Hæreticorum, & de eorum absolutione & reconciliatione cum Ecclesia.

Præter excommunicationis pænam aliis etiam supplicij mulctantur Hæretici: nam irregularitatem contrahunt, hoc est, inhabiles fiunt ad officia publica, vel beneficia Ecclesiastica, ut aperte decernit c. 2. §. Hæretici de Hæreticis in 6. Itaque Hæreticus ad meliorem mentem conversus, etiam si sit ab excommunicatione, in quam ob Hæresim inciderat, absolutus, adhuc dispensatione indiget, ut ad Ordines promoveri possit, in quam pænam incidere, etiam si sit occultus Hæreticus, dummodo hæresis sit extertius prodita, aliqui probabiliter affirmant: alijs vero magis cum jure congruere videtur, hanc pænam tantummodo incurtere Hæreticum notorium, qui sit manifestus, vel per evidentiam facti, vel per Judicis sententiam, vel per propriam in Judicio confessionem: sed prior sententia probabilior, & communior est.

Tertia Hæreticorum pæna est, quod ipsorum bona ipso jure sint fisco addicta, c. Cum secundum legis de Hæreticis in 6. Et quamvis aliqui affirmant Hæreticum debere ante sui criminis condemnationem bona sua fisco tradere, nihilominus contraria sententia probabilior est: sufficit enim ut post condemnationem factam à Judice bona sua teneatur fisco reddere, quamvis aliqui id etiam, & merito negaverint.

Quarta Hæreticorum pæna est, quia suis dignitatibus, honoribus, publicis officijs, & beneficijs privantur, ut habetur in c. Ut commissi §. Privati de Hæreticis in 6. quare publicum officium habere non possunt, quia infames sunt, & quia excommunicati: sed an hæreticus dignitatem, vel officium amittat ante omnem Judicis sententiam, quæ eum id crimen incurrisse declaratur, quidam docti negant: alij vero affirmant; utraque sententia probabilis est, de quibus videndus est Azor lib. 8. tom. 2. c. 3. ubi utramque sententiam ad concordiam redigit.

Notandum tamen est, in Sacerdote Hæretico, etiam si nominatim sit excommunicatus, manere potestatem faciendi & offerendi Missæ sacrificium pro vivis & mortuis, D. Tho. 3. parte questione 82. art. 7. quia potestatem Ordinis non amittit. Quare si servet formam debitam, conficit Eucharistiæ Sacramentum, & idem est sentiendum de alijs Sacramentis, quæ non requirunt jurisdictionem; & sic penes Episcopum hæreticum, cum maneat potestas Ordinis, quæ est propria Episcoporum, nimirum consecranda & conficienda chrisma, si actu conferant Ordines, vel confirmationis Sacramentum, tenebit Sacramentum: & idem est sentiendum de alijs Sacramentibus, possunt enim consecrare altaria, templa, sive aras, Ecclesias, calices, & vestes, aliaque hujusmodi, dummodo servetur in ipsis forma, quam servat Ecclesiastica tenet Gloss. in c. Ecclesijs, de consecrat. dist. 3. prima.

Sed dubiam est, an supposito quod hæreticus non amittat Ordinis potestatem, sed tantum jurisdictionem: an Sacerdos, vel Episcopus in hæresim prolapsus, eo ipso sint omni jurisdictione privati, ita ut acta per ipsos, verbi gratia, peccatorum absolutiones, sententiæ & censuræ, sive constitutiones ab Episcopo factæ, nullius sint ponderis aut momenti?

Quidam affirmant, quod etiam ante Concilium Constantiense invalida essent prædicta omnia, quando hæresis erat manifesta & notoria; post Concilium tamen Constantiense rata esse & valida, quæ faciunt Presbyteri, hæretici & Episcopi, nisi sit manifestus aliquis eorum Clerici percussor, vel nominatim denunciatus: Et idem sentiunt de alijs, sive secularibus, sive Ecclesiasticis publicam administrationem vel functionem gerentibus, quia ante Judicis sententiam adhuc retinent possessionem, & sic gesta per eos valent. Alij vero probabiliter existimant, ob hæresim extertorem amittere hæreticos Ecclesiasticam jurisdictionem, ut expressè docet D. Tho. in 22. q. 39. art. 3. unde quamvis vitari à nobis non debeant, non possunt ligare nec solvere, nec alia munera exercere, quia jurisdictione carent, & suspensi sunt ab officio: sed quicquid sit de his opinionibus, quarum quilibet pro se habet viros graves, & doctos, illud tamen certum est, quæcumque sunt ab hæreticis quamdiu in publico officio tolerantur, valere: c. Nonne 8. q. 4. ita Silvest. verbo Excommunicatio 3. n. 10. & 11. quia Ecclesia voluit, ut valeret; toleratus autem dicitur minister ille, qui communi errore populi habetur pro legitimo.

Præter-

Præterea pænis alijs afficiuntur hæretici: nam etiam privantur Ecclesiastica sepultura ut in c. *Quicumque, de hæreticis*, quod intelligendum est de ijs, qui nominatim sunt excommunicati.

Alia etiam pæna hæreticorum est infamia: sed hæc non contrahitur secundum veriore opinionem, nisi post sententiam Judicis.

Ac denique aliæ sunt pænae, ut capitis supplicium, de quibus videndi sunt Cast. de *Justa Hæreticorum punitione*. Simancas de *Catholicis institutionibus*.

Postremo dubitari potest, An ab hæresi nota, pænitentiaque Hæreticis à Judice impositis liber sit, qui ignoranter hæresi adheret.

Resp. aliquibus propositionibus. Prima, Constantans est apud omnes DD. opinio, ignorantiam ab hæresi excusare, ac proinde à pænis in Hæreticos latas liberare D. Tho. 2. 2. q. 2. art. 6. ad 2. ubi Cajetan. & alij. Hæc tamen propositio non de qualibet ignorantia intelligi debet, sed tantum de ignorantia invincibili, ea scilicet, quam homo sapere non potuit, postquam adhibuit sufficientem sollicitudinem pro ratione sui status, & conditionis, pro veritatis investigatione: non dubium quin plurimi inveniantur in terris hæreticorum, & Schismaticorum, qui in aliquibus rebus ad fidem spectantibus laborant hæc invincibili ignorantia: vel quia materiae fidei est de subtilioribus rebus, & non de illis, quas ipsi quo ratione sui status explicitè scire tenentur, quales sunt articuli fidei: & ipsi seducti ab aliquo viro docto, quem ipsi pium & Catholicum credunt, vel à parentibus, Parochis, Episcopis, aut alijs similibus instructi decepti fuerunt; dummodo cum pertinacia suæ sententiae non adherent, sine dubio in foro interiori, & exteriori excusantur, ut optimè resolvit Penna in Scholæ Inquisitionum 1. p. q. 7.

Si quis vero erret ignorantia crassa, vel affectata licet in foro exteriori præsumatur Hæreticus, maxime si erret in his, quæ scire & credere tenentur ratione sui status, ut optimè docet Doctor Penna, ubi supra; in foro tamen interiori non est hæreticus, quia non adheret cum pertinacia suis erroribus. Maxime vero hoc credendum est, de viris simplicibus, aut non literatis, qui inter hæreticos, vel schismaticos commorantur, qui majorum & doctiorum erroribus adherent: existimantes ipsos habere fidem Catholicam Unde D. Tho. 2. 2. q. 2. art. 6. ad 3. Si autem inquit aliqui majorum deficiant, non præjudicat fidei simplicium, qui eos rectam fidem habere credunt; quia minores, ut ibidem docet Angelicus Doctor, non habent fidem implicatam in fide majorum, nisi quatenus majores adherent doctrinæ divinæ.

Vid. part. Præterea sciendum est, fautores, receptores, & 2. directos defensores hæreticorum incidere in excommunicationem, ac legentes eorum libros incurrere excommunicationem Bullæ cænæ Domini summo nostro Pontifici reservatam, ut la. è tradunt Authores de *rebus à scriptores de censuris*; Omnis, vero alijs, quæ ad nostrum propositum non conducunt, duo sunt considerandi; primum nomine *fautorum, defensorum, vel receptorum* intelligi, ut bene advertit Cajetan. in *Summa* verbo *Excommunicatio*, de fautoribus, & receptoribus hæreticorum, ut hæretici sunt, id est, de tventibus ipsos ipsa ratione quia sunt hæretici. Unde si quis aliquem reciperet hæreticum, & domi retineret, quia infirmus erat, non excommunicatur in cænâ Domini, nisi alia feratur ab inquisitoribus excommunicatio generalior.

Thom. à Jesu Oper. Tomo. I.

Secundo notandum est, nomine *librorum prohibitorum* non comprehendendi Græcorum, Armenorum, aut aliorum Schismaticorum ritus & caeremonias continentes, & similiter ut aliquibus placet non feruntur prædicta excommunicatione Catholici, qui in Anglia, Germania, Polonia, Gallia, ac similibus locis legunt libros Hæreticorum continentes hæreses, dum id fiat studio cognoscendi, & confutandi eorum hæreses, & errores, sed hæc opinio cum ea limitatione accipienda est, ut rectè notavit Azor. ubi supra c. 16. in illis partibus, in quibus prædicta Constitutio Bullæ Cænæ Domini non est usu accepta, nec promulgata, aut jure communi confirmata. Sed quicquid sit de hac sententia, gaudent tamen Religiosi Mendicantes privilegio à multis Summis Pontificibus concessio, ut in terris infidelium, Schismaticorum, & Hæreticorum possint tuto conscientia eorum libros, & alios quacunque ex causa prohibitos, ad effectum illos confutandi & corrigendi legere; sic etiam concessit Ordini nostro Clemens VIII. in Bulla, quæ incipit: *Dominici gregis*, &c.

Ultimo scire oportet, Hæretico ad Ecclesiam reverentes, oportere prius hæresim abjurare, hoc est, jurejurando damnare, aut simpliciter omnem hæresim, aut specialiter eam, in quam incidit; deinde seipso promittere se ipsos firmiter credituros quicquid Catholice fides Ecclesie proficitur, quæ omnia intelligenda sunt, cum Hæreticus absolvitur in foro exteriori, in quo poterunt servari formulæ infra designatæ: nam in foro conscientie sufficit, habere contritionem de hæresi, & firmum propositum, cautionemque sufficientem præbere, non revertendi ad vomitum, & tunc absolvi poterit ab eo, qui habet potestatem, vel ordinariam, ut inquisitores hæreticæ pravitatis, vel subdelegatam, ut Religiosi aliqui Mendicantes, commorantes inter Hæreticos, Schismaticos, & alios infideles, ubi inquisitiones non sunt, habere solent, ut infra latius dicemus.

Forma brevis omnem hæresim abjurandi per eum qui in hæresim incidit, & pœnitet, & alias non est relapsus.

E Go talis, de tali loco, talis diæcesis, coram N. & N. Sacrosanctis Evangelij possitis coram me, eisque propriis manibus per me tactis juro, me credere corde, & profiteri ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam Sancta Romana Ecclesia credit, prædicat, proficitur, & observat; & consequenter abjuro, revoco, & detestor, & abnego omnem hæresim, cujuscunque sit conditionis, & sectæ, extollenis se adversus Sanctam Catholicam Ecclesiam.

Item juro me credere, & profiteor ore, quod fide & sic, &c. ubi explicetur articulus Catholicus contrarius illi hæresi, in quam se confessus est incidisse. Et postea dicat, juro & promitto, quod deinceps nullam hæresim prædicaturum, seu aliam qualemcunque tenebo, nec dogmatizabo, nec libros hæreticales scienter habebō.

Quod si convenientius visum fuerit, ut professionem fidei cum solemnij juramento exhibeam magis in specie faciat; trademus hic formam à PIO IV. editam in Bulla, quæ incipit, *Injunctam nobis*.

X 2

Forma

Forma juramenti professionis
Fidei secundum Bullam
Pii PP. IV.

EGO N. firma fide credo, & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet:

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ; visibilibus omnium & invisibilibus; & in unum Dominum JESVM Christum, Filium DEI unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula, DEVM de DEO, lumen de lumine, DEVM verum de DEO vero, genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex MARIA Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus & sepultus est; & resurrexit tertia die secundum Scripturas; & ascendit in cælum sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis: Et in Spiritum Sanctum, Dominum & vivificantem, qui ex patre Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas: & unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptismum in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesie observationes & constitutiones firmissimè admitto, & amplector.

Item sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè & propriè sacramenta novæ legis, à JESU Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Penitentiam, Extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium: illaque gratiam conferre. Et ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesie

Catholicæ ritus, in supradictorum omnium sacramentorum solemnè administratione recipio & admitto.

Omnia, & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri DEO verum, proprium, & propitiatorium Sacrificium, pro vivis & defunctis, atque in Eucharistie Sacramento esse verè, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, unà cum anima, & divinitate Domini nostri JESU Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi.

Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas Fidelium suffragiis juvari. Similiter & Sanctos unà cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse; eosque orationes DEO pro nobis offerre: atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmissimè assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse; atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse; illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam Romanam, omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco, Romanoque Pontifici, Beati Petri Apostolorum Principis Successori, ac JESU Christi vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro.

Cætera item omnia à Sacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quasunque, ab Ecclesia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentem spontè profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, usque ad extremum vitæ spiritum, constantissimè (DEO adjuvante) retinere & confiteri, atque à meis sub-

ditis

ditis, vel illis quorum cura ad me in-
nere meo spectabit, teneri, doceri, & præ-
dicari, quantum in me erit, curaturum,
ego idem N. spondeo, voveo, ac iuro, sic
me DEVS adjuvet, & hæc sancta DEI
Evangelia.

Remedia pro Catholicis inter Hæreti-
cos versantibus, ad orthodoxam fidem
conservandam, ex Patre Fran-
cisco Costero.

Si tamen aliquando contigerit Catholicos cum
Hæretis conversari, pro Fide Catholica tuen-
da, atque conservanda, omnem curam & sollicitu-
dinem adhibere oportebit. Et ne in tanto peri-
culo versantes pereant, sequentia ipsos servare
maximè conducet: quæ quoniam brevissima, &
popularium etiam capui accommodatissima
sunt, convenientissimum hic duximus inferere.

Primò itaque humilitatem ex animo sequi ne-
cesse est. Sicut enim impossibile est Hæreticum
non esse superbum, ut qui iudicium suum totius
Ecclesiæ iudicio præponitur fieri non potest, ha-
milit ut in hæresim labatur, nisi humilitatem abji-
ciat. *Non veniat mihi pes superbia, & manus peccato-
ris non moveat me: ibi ceciderunt, qui operantur ini-
quitatem; IBI, hoc est, in pede superbiæ ait D. Au-
gustinus.*

Secundò, frequens Sacramentorum Pœnitenti-
æ & Eucharistiæ usus necessarius est. Quia enim
per hæc Sacramenta, & maximè per Eucharis-
tiam, non solum fides confirmatur, sed spiritalis
etiam gustus confertur, ut gustemus, & videamus
quam suavis sit Dominus, sit per crebram com-
munionem, ut homo non modo credat: sed
quodammodo sapiat & experiat vera esse, quæ
fides proponit. Atque hoc est, quod Christus di-
cit, *Qui manducat meam carnem, & bibit meum san-
guinem, id me manet, & ego in eo: hoc est, persevera-
bit in Ecclesia mea, & Spiritus meus manebit in
eo.*

Tertio, opus est, frequenti meditatione exerce-
re se, in consideratione charitatis DEI, in genus
humanum: quam ex innumeris beneficiis nobis
collatis tantam esse constat, ut intellectum excedat
& Angelorum & hominum. Huic sanè chari-
tati non est consentaneum, mundum univèrsam
sine fide, sine vero Sacramentorum usu, sine re-
cta intelligentia scripturarum, mille quingentis an-
nis, in summis relictum fuisse erroribus, donec
unus Apostata Monachus, (qui ruptis castitatis &
alii religionis votis, sanctimonialem, Deo conse-
cratam, atque velatam, sacrilegis sibi nuptijs
iunxit) tam diuturni erroris & falsitatis orbem
univèrsam redargueret, damnatis tot sanctis Pa-
tribus, qui & miraculis & vitæ sanctimonia cla-
ruerunt: cum iste & miraculum nullum ediderit,
& fatari in publica ad populam concione non
erubuerit, se Dæmonem probè novisse, & ab eo
vicissim benè cognitum esse, cum eoque plus-
quam modicum talis comedisse (quod longè fa-
miliaritatis est argumentum) imò scriptis libris tes-
taturum posteris reliquerit, diaboli secum nocte dis-
putantis argumentis se convictum, sacrificium
Missæ de medio sustulisse.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

Quarto, Pependere diligenter & serio pro-
missiones DEI Ecclesiæ factas: quæ tantæ sunt, ut
ijs cognitæ, nullus sit reliquus erroris locus. Est
enim Ecclesia primò, fundamentum & columna
veritatis: hoc est, quæ non solum veritatem secum
habet, sed quæ sola veritatem adinstat columnæ &
si mamenti sustentat, & aperit omnibus demon-
strat. Unde sicut nullus error fidei in doctrinam
Ecclesiæ potest irrepere: itaque neque extra Ec-
clesiam est veritas sine errore.

Secundo, Ecclesia in doctrina morum errare
non potest, cum sit à fidelibus, in qualibet admo-
nitione, instructione & reprehensione sic audien-
da, ut qui ejus monitis obtemperare nollit, gra-
vissima pena, quæ mortalibus infligi potest, sit af-
ficiendus; nempe excommunicationis gladio à
Christi corpore separandus. Si (ait Dominus
Matth. 22.) *Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam
Ethnicus & Publicanus.*

Tertio Ecclesia est Christi sponsa. Sponsam
autem nihil potest latere arcanorum sui sponsi.

Quarto, Est corpus Christi eodem spiritu sa-
cto afflatum. Quare neque à Capite separari po-
test, (ego, ait, Matth. 22. *vobiscum sum omnibus die-
bus, usque ad consummationem sæculi*) neque ignorat
mentem sui capitis, si idem sit capitis & corporis
spiritus. Nemo (ait Apolt. 1. Cor. 2.) *novit quæ sunt
hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est.* Nos au-
tem spiritum Christi habemus: & qui spiritum
Christi non habet, hic non est ejus. Unde & Do-
minus promissit Joan. 16. *se Ecclesiæ daturum pa-
racteram spiritum, qui eam doceret omnem verita-
tem.*

Quinto Ecclesia est congregatio non occulta
& latens; sed aperta. *Matth. 5.* Sicut civitas supra
montem posita, & candela posita super candela-
brum, ut omnes, qui in domo sunt lumen vide-
ant: id est, ut ab omnibus videri possit, tam ijs, qui
ad fidem Christi convertuntur, ut sciant, quo sit
eundum, & à quo sit fides petenda; quam ijs qui
sunt in Ecclesia admitti, ut sciant in dubijs, quæ
sit audienda, *Dic, inquit, Ecclesiæ: Matth. 18. Et si Ec-
clesiam non audierit, &c.*

Sexo Ecclesia hoc modo in monte fundata, &
apertè conlilitata, non est unius anni, nec unius sæ-
culi, sed omnium dierum atque annorum, usque
ad consummationem sæculi. *Super hanc petram*
(ait Matth. 18. *edificabo Ecclesiam meam, & porta in-
feri non pravelebunt adversus eam; hoc est, Firmissi-
mè eam collocabo; adversus quam tametsi omnia
industria, sapientia, atque potentia dæmonum sit
insurrectura, nunquam tamen pravelebit, ut eam
deficiat. Si igitur hæc Ecclesia habeatur tam illu-
stribus privilegijs instructa, quæ neque errare, ne-
que errores in doctrina fidei, vel morum docere,
neque superari possit ulla vi aut arte; quæ scrip-
turas & verba optimè noverit, atque intelligat
Sponsi sui, quæque spiritu eodem cum suo capite,
& sponso sit imbuta; non est locus hæresibus; quia
ad omnem dubitationem recurendum erit ad
Ecclesiam, juxta Christi præceptum, *Dic Eccle-
siæ, &c. Matth. 18. Qui vos audit me audit,*
*Luc. 10.**

Sed ubi sit ista Ecclesia, quaeritur? Hoc sanè ex
Scripturæ verbis aperitè constat, talem aliquam esse,
& à Christi temporibus extitisse, atque ad con-
summationem usque sæculorum semper mansu-
ram, qualem jam descripsimus. Ubi autem illa ha-
dænus fuerit, & quænam illa sit etiamnum, his
duobus indicijs ostendi potest.

Lib. de
Missæ
angulari
Tom. 7.
editi d. i.
Witt. h.
bergen. sit.
fol. 228.

Psal. 35.

Joan. 6.

Priori quidem ex omnium Christianorum consensus, & nationis unanimi consensu, Sicut enim Romanam urbem eam cognoscimus, quae ad Tiberim, Parisiensem, quae ad Sequanam, Coloniensem, quae ad Rhenum est posita: quia habitentis mundus universus has urbes agnovit: ita si quae Ecclesia pro veteri & Catholica Christi Ecclesia, ab orbe universo mille quingentis annis est habitata, ea certe pro tali nobis est agnoscenda. Et sicut si post tanti temporis totius orbis confirmationem, quispiam aliud oppidum, à paucis annis edificatum, tibi veram illam & antiquam Coloniensem esse diceret, antiquo um Imperatorum privilegijs & libertate celebrem, ideo nihil perfraderet, ut eam tanquam insanam ridendam & expiandam se proponeret: itaque qui post mille quingentos annos aliam tibi Ecclesiam demonstrare conatur, à paucis annis coactam, eamque docere esse veram illam Ecclesiam, quam Christus innumeris privilegijs donavit, errasse autem omnes, qui M. D. annis hunc ceterum non agnovissent, non solum audiendus non est, sed pro infano habendus, quod recentis, & nuper nato conventui tantam aequitatem tribuat. Ex his facile vide et est, quantum sit vera Ecclesia, quia ante annos sexaginta eam necdum ullus ex alijs ceteribus natus esset, ubicunque per orbem Christianum, potissimum vero ubi nunc novae sectae vigent, si quis de vera Ecclesia quaesiverit, nulla alia quam Ecclesia Romana ostensa fuisset.

Posteriori vero indicio idem ostenditur, ex di-
 & his superius privilegijs, Ecclesiae suae à Christo relictae. Si enim quaeras Ecclesiam hodie, quae sit, aut fuerit aliquando per orbem universam diffusa, vel agnita, & cujus origo constanti & non interrupta successione ad Christum & Apostolos deduci possit, nullam invenies aliam, quam Romanam. Sicut enim nos credimus, ita crediderunt majores nostri ab annis 100. ab annis 200. 300. 400. usque ad annum 1576. Neque demonstrari potest, quando primum, vel à quo sit fides nostra violata aut mutata. At vero sicut credunt novae sectae Lutheri, Biceri, Calvini & ceteri 60. annos nusquam in orbe creditum esse: cum omnibus conser, Martinum Lutherum anno 1517. errores istos primum excogitasse & invehisse. Atque etiam hodie, errores isti angustis certorum locorum continentur. Lutheranismus Germania: Calvinismus Gallia & Anglia: zwinglianismus Helvetia. Extra Europam autem neque sunt, neque fuerunt unquam, vel denomine cogniti.

Quinto, vitare lectionem librorum veterum, & Haereticorum familiaritatem atque colloquia: *Haereticum, ait Apostolus Tit. 3. post unam & secundam correctionem devota. Quia, ut verba loquentis vim habent movendi: ita & scripta ad permovendum majore artificio sunt elaborata. Legendi potius sunt sacri Doctores, quos constat vitae sanctitate & eruditione praecellisse: & si quatenus miscendi sermones cum doctis & pijs. Quia tamen in tanta multitudine Haereticorum, fieri vix potest, ut non aliquando cum illis agamus, in promptu habenda sunt rationes, quibus avitam fidem Ecclesiae tueamus. Parati inquit Apostolus 1. Pet. 3.) semper ad satisfactionem omni presentem vos rationem, de ea, quae in vobis est sper. Non quod necessum sit, de singulis articulis controversis, omnes esse instructos: sed quod expediat generales quasdam novissime solutiones eorum communibus argumentis. Veluti si objiciant, in sacris litteris non haberi invocandos esse sanctos, venerandas imagines, ab-*

stinendum à carnibus, aut aliquid ejusmodi, non ergo ista esse faciendae, nos contra objiciamus, & quidem efficacius, haec sacris litteris non prohiberi: atque sine peccato fieri posse, quia ubi non est lex, ibi nec pravariatio, Rom. 4.

Item si dicant, nihil esse fide tenendum, nisi quod sacris litteris continetur, nos contra dicamus, si hoc admittatur, manifestè sequitur Evangelium secundum Mattheum non esse à Spiritu sancto dictatum: quia nusquam in universa Scriptura habeatur: hoc Evangelium vel esse dictatum à Spiritu sancto, vel esse in Catalogo librorum sacrae Scripturae. Haec enim obiectio illos educt, ut fateri cogantur, aliqua esse recipienda atque credenda, quae Scriptura sacra non contineatur: sed ea tantum rejicienda, quae Scripturae sacrae aperte repugnant.

Si vero ejusmodi aliqua loca Scripturae ab ijs adferantur, quae videantur adversari doctrinae Ecclesiae: si quando Catholicorum Patrum expositio non occurrit, haec una solutio sufficit, Scripturae illas dogmatibus Ecclesiae non esse contrarias, quantumvis prima fronte videantur. Nam licet earum genuinam explicationem ad manus non habeamus (sunt enim Scripturae difficiles & studio egent, quod non est omnium) ante multas tamen annorum centurias, priusquam haereticis in orbem venissent, Catholicos Doctores per universum orbem Scripturas istas sic ad mentem Christum dellexisse, ut nihil planè cum doctrina Orthodoxa Ecclesiae, quam iidem ipsi tuebantur, pugneret.

Rursus si quaerant, cur libeat tanto tempore in antiqua ista Ecclesia haerere, cum potius sint eligenda nova, quam vetera? Dicendum primo, non omnia vetera abicienda esse, neque omnia nova veteribus praeferrenda. Autum veteris praefertur novo: & si senex manum suam veterem simplicitate velit, non inveniet aliam commodiorem, etiam si argenteam, aut auream substituat.

Dicendum secundo, quòd velint nos relicta Ecclesia Romana abire ad Luthericam, Protestantium, Calvinistarum, an ad Anabaptitarum sectam? hi enim ex aequo omnes Ecclesiam Romanam damnant, & veram scripturarum intelligentiam jactant.

Tercio quae sit ratio, cur illi velint nos antiquam fidem deserere? quid apud ipsos praclarum sit, quod nos ad mutationem tanti momenti, unde animae salus dependet, movere debeat? Nam si vicia spectes superiorum, scimus Christum praemonuisse Matth. 23. *Quaecunque dixerint, servate & facite: secundum opera autem eorum nolite facere: neque tantae sunt Haereticorum Ministrorum virtutes, ut ijs magno ere cedant mores Sacerdotum Catholicorum: quin potius, incorruptus arbitet, majorem vitae integritatem atque doctrinam in Romana Ecclesia, quam in illis sectis deprehendet.*

Si Scripturarum intelligentiam consideres, ante exortas haereses, Ecclesia, quae Scripturas habuit, earum etiam intelligentiam habuit. Cur ergo ab Ecclesia Scripturarum libros recipiam, & eorundem intelligentiam non accipiam? Cur credam dicenti hoc esse verbum Dei, & non credam docenti, hunc esse in electum verbi Dei? Cur credam in numero librorum, & non credam in sensu librorum? Sanè in die Judicij coram Christo severo Judice, securior erit Catholicas quovis sectario. Ponamus enim falsam esse, quae Romana Catholica Ecclesia credit: in exacto illo Judicio, cum Christus

Christus

Christus quæret, cur ita de me, sacramentisque meis credidisti? securè respondebit Catholicus: Primo, quia Ecclesia per uniuersum orbem nos ita docuit, quam tu audiendam iussisti. Secundo, quia nos i a docuerunt maiores nostri, qui eandem fidem à suis se maioribus accepisse, & illos rursus à maioribus suis, ad Apostolorum usque tempora, testati sunt: neque tempus scire potuimus unquam, quo fides hæc à te Apostolis tradita, & quæ ad nos usque per manus uenisse dicitur, uel in minimo violata fuerit: maxime cum tu Beato Apostolo Petro discretè promiseris, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: Et ascensus in caelum dixeris, Mart. 28. Ego uobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Tertio, quia uirgili, qui fidem illam nos docuerunt, & ad finem usque uitæ retinuerunt, clarissimi fuerunt & eruditione & morum probitate, quorum sanctitatem tu ipse miraculis comprobasti. Sanè ergo, si error in nobis fuit, tu Domine nos decepisti. Eorum enim uestigia, quorum tu uiam tibi placere declarasti, secuti sumus. Denique, quia nihil uidimus in doctrina fidei nostræ, Scripturis & uerbis tuis repugnans. Ut enim aduersarij nostri multas nobis Scripturas obiecerint: ita tamen illæ omnes à Doctoribus nostris ante multas annorum centurias declaratæ fuerunt, ut planè nihil cum doctrina Catholica pugnare uiderentur. Quis autem eram ego, qui fidem tam antiquam, per totum orbem diffusam, tot miraculis illustratam, tanta omnium Catholicorum consensione seruatam, à tot Patribus explicatam, rejicere audeam, uel erroris arguere?

Contra tibi ex sectario interrogabit Dominus, Et quid te impulit, ut relicto ouili meo, ad luporum gregem te conferres? Quid poterit adferre, nisi, Martinus Lutherus nos decepit, Calvinus seduxit, Bucerus peruerit? At rursus Dominus,

Quid (inquit) in his Doctoribus uidisti, quod te ad fidem mutandam, & Ecclesiam tot sæculorum delendam impelleret? forte miracula ediderunt, uel forte insigni sanctitate uiguerunt? Atqui tibi per Apostolum meum ad Galat. 1. dictum fuit; *Si Angelus de celo uobis euangelizauerit, præter id quod accepistis, anathema sit.* Si in religionis mutatione nec Angelis est fides adhibenda, quanto minus hominibus sine miraculorum testimonio, sine uitæ probitate? quales enim prædicti fuerint, nouit orbis uniuersus.

At dicet fortè Hæreticus, Vidimus in Romana Ecclesia multos errores Scripturis tuis non consentaneos. Sed Dominus iterum. Et à quo Scripturas sacras accepistis? nonne à Romana Ecclesia? illa autem totis mille quingentis annis tam focors fuisse in enarrandis Scripturis credenda est, ut tanto tempore non adverteret, se cum Scriptura pugnare? Et si illa Scripturas eo sensu exposuit, ut nihil cum auita fide pugnaret; cur tu uouas, & inauditas expositiones secutus, uniuersum orbem erroris damnasti, & non potius Ecclesia fidem, & explicationem secutus fuisti? Magis enim rationi consentaneum tibi esse debebat, illum esse uerum Scripturarum intellectum, quem per uniuersum orbem tot sæculis docuit illa Ecclesia, quæ tibi Scripturas tradidit; quam illum, quem post 1500. annos quibus uouorum Doctorum commentus est.

Qui candido animo ista per cogitaret, quæ certo certius post mortem uentura sunt; non sicilè ad errores declinaret: sed ueram retinere Romanam Catholicam fidem, sine qua impossibile est placere Deo.

